

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2019. gada 12. decembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Imigrācijas politika – Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanās – Direktīva 2003/86/EK – 10. panta 2. punkts – Fakultatīva tiesību norma – Ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai izvirzītie nosacījumi – Bēgļa ģimenes loceklis, kurš nav minēts 4. pantā – Jēdziens “no apgādnieka atkarīga persona”

Lietā C-519/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Galvaspilsētas Budapeštas Administratīvo un darba lietu tiesa, Ungārija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 16. jūlijā un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 7. augustā, tiesvedībā

TB

pret

Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal,

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Regans [*E. Regan*], tiesneši I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*], E. Juhāss [*E. Juhász*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*] un K. Likurģs [*C. Lycourgos*] (referents),

ģenerāladvokāts: Dž. Pitrucella [*G. Pitruzzella*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- TB vārdā – *G. Győző, ügyvéd,*
- Ungārijas valdības vārdā – *M. Z. Fehér* un *G. Toronyai*, pārstāvji,
- Nīderlandes valdības vārdā – *C. Schillemans* un *M. Bulterman*, pārstāves,
- Eiropas Komisijas vārdā – *A. Tokár*, kā arī *C. Cattabriga* un *M. Condou-Durande*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2019. gada 5. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – ungāru.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanu (OV 2003, L 251, 12. lpp.) 4. panta 2. un 3. punktu, kā arī 10. panta 2. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp TB un *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal* (Imigrācijas un patvēruma birojs, Ungārija) saistībā ar to, ka šis birojs noraidīja lūgumu izsniegt uzturēšanās atļauju ģimenes atkalapvienošanās nolūkā par labu attiecīgās personas mātai.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2003/86 2., 4. un 8. apsvērumā ir noteikts:

“(2) Pasākumi attiecībā uz ģimeņu atkalapvienošanu jānosaka saskaņā ar pienākumu aizsargāt ģimeni un ievērot ģimenes dzīves tiesības, kas paustas daudzos starptautisko tiesību aktos. Šī direktīva ievēro pamattiesības un ņem vērā principus, kurus jo īpaši atzīst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pants un Eiropas Savienības Pamattiesību harta.

[..]

(4) Ģimeņu atkalapvienošanās ir līdzeklis, lai padarītu iespējamu ģimenes dzīvi. Veicinot trešo valstu pilsoņu integrāciju dalībvalstī, ģimeņu atkal apvienošana palīdz radīt kultūrsociālo stabilitāti, kas veicina arī ekonomisko un sociālo kohēziju – Kopienas pamatmērķi, kas noteikts līgumā.

[..]

(8) Īpaša uzmanība jāpievērš bēgļu situācijai, ņemot vērā iemeslus, kuru dēļ viņi bija spiesti pamest savu valsti un kuru dēļ viņi nevar dzīvot parastu dzīvi šajā valstī. Tādēļ jānosaka labvēlīgāki nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai.”
- 4 Šīs direktīvas 1. pantā ir noteikts:

“Šīs direktīvas mērķis ir paredzēt nosacījumus ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai attiecībā uz trešo valstu pilsoņiem, kas likumīgi uzturas dalībvalstu teritorijā.”
- 5 Minētās direktīvas 3. panta 5. punkts ir formulēts šādi:

“Šī direktīva neskar dalībvalstu iespējas pieņemt vai saglabāt labvēlīgākus noteikumus.”
- 6 Šīs pašas direktīvas 4. panta 1.–3. punktā ir noteikts:

“1. Saskaņā ar šo direktīvu un ievērojot IV nodaļā izklāstītos noteikumus, kā arī 16. pantu, dalībvalstis atļauj šādu ģimenes locekļu iebraukšanu un uzturēšanos:

  - a) apgādnieka laulātais;
  - b) apgādnieka vai viņa/viņas laulātā nepilngadīgi bērni, arī bērni, kas adoptēti [..];

- c) apgādnieka nepilngadīgi bērni, arī adoptēti bērni, ja apgādniekam pār tiem ir aizbildnība un bērni ir atkarīgi no viņa vai viņas. [..]
- d) laulātā nepilngadīgi bērni, arī adoptēti bērni, ja laulātajam pār tiem ir aizbildnība, un bērni ir atkarīgi no viņa vai viņas. [..]

[..]

2. Saskaņā ar šo direktīvu un ievērojot IV nodaļā izklāstītos noteikumus, dalībvalstis ar tiesību aktiem vai noteikumiem, var atļaut šādu ģimenes locekļu ieceļošanu un uzturēšanos:

- a) apgādnieka vai viņa vai viņas laulātā pirmās pakāpes radnieki taisnā augšupējā līnijā, ja tie ir atkarīgi no apgādnieka un nesaņem pienācīgu ģimenes atbalstu izcelsmes valstī;
- b) apgādnieka vai viņa vai viņas laulātā pilngadīgi neprecējušies bērni, ja tie objektīvu iemeslu dēļ nevar nodrošināt savas vajadzības veselības stāvokļa dēļ.

3. Pamatojoties uz tiesību aktiem vai noteikumiem, dalībvalstis var atļaut apgādnieka neprecēta partnera, kurš ir trešās valsts pilsonis, ar kuru apgādniekam ir pienācīgi apliecinātas stabilas ilgtermiņa attiecības, vai trešās valsts pilsoņa, kurš ir saistīts ar apgādnieku reģistrētas partnerības rezultātā saskaņā ar 5. panta 2. punktu, un neprecētu nepilngadīgu bērnu, arī adoptētu bērnu, kā arī pilngadīg[u] neprecēt[u] bērnu, kuri objektīvu iemeslu dēļ nevar nodrošināt savas vajadzības veselības stāvokļa dēļ, [..] ieceļošanu un uzturēšanos saskaņā ar šo direktīvu un, ievērojot noteikumus, kas noteikti IV nodaļā.

Dalībvalstis var lemt, ka reģistrēto partneru statuss ir līdzvērtīgs laulāto statusam attiecībā uz ģimeņu atkalapvienošanos.”

7 Direktīvas 2003/86 10. pantā, kas ietilpst tās V nodaļā “Bēgļu ģimenes atkalapvienošanos”, ir paredzēts:

“1. Šīs direktīvas 4. pants attiecas uz ģimenes locekļu definīciju, izņemot to, ka tā 1. punkta trešā daļa neattiecas uz bēgļu bērniem.

2. Dalībvalstis var atļaut ģimenes atkalapvienošanos ar citiem ģimenes locekļiem, kas nav noteikti 4. pantā, ja tie ir atkarīgi no bēgļa.

3. Ja bēglis ir nepilngadīgais bez pavadības, dalībvalstis:

- a) atļauj viņa/viņas pirmās pakāpes radnieku taisnā augšupējā līnijā ieceļošanu un uzturēšanos ģimenes atkalapvienošanos nolūkā, nepiemērojot nosacījumus, kas paredzēti 4. panta 2. punkta a) apakšpunktā;
- b) var atļaut viņa/viņas likumīgā aizbildņa vai cita ģimenes locekļa ieceļošanu un uzturēšanos ģimenes atkalapvienošanos nolūkā, ja bēglim nav radnieku taisnā augšupējā līnijā vai ja šādus radniekus nevar atrast.”

8 Saskaņā ar šīs direktīvas 17. pantu:

“Dalībvalstis pienācīgi ņem vērā personas ģimenes attiecību veidu un pastāvību, viņa uzturēšanās laiku dalībvalstī un [..] ģimenes, kultūras vai sociālo saišu esamību ar savu izcelsmes valsti, ja pieteikumu noraida, atsauc vai atsaka pagarināt uzturēšanās atļauju, vai lemj par apgādnieka [vai] viņa ģimenes locekļu izraidīšanu no valsts.”

Ungārijas tiesības

- 9 *Harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény* (2007. gada Likums Nr. II par trešo valstu valstspiederīgo ieeļošanu un uzturēšanos; turpmāk tekstā – “2007. gada likums”) 19. pantā ir noteikts:

“1. Uzturēšanās atļauju ģimenes atkalapvienošanās nolūkā var saņemt trešās valsts valstspiederīgais, kas ir tāda trešās valsts valstspiederīgā ģimenes loceklis, kuram ir uzturēšanās atļauja, imigrācijas atļauja, pastāvīgās uzturēšanās atļauja, pagaidu pastāvīgās uzturēšanās atļauja, pastāvīgās uzturēšanās atļauja valstī vai pastāvīgās uzturēšanās atļauja EK, vai tādas personas ģimenes loceklis, kurai saskaņā ar speciālo likumu ir uzturēšanās atļauja vai pastāvīgās uzturēšanās atļauja (turpmāk tekstā – “apgādnieks”).

[..]

4. Uzturēšanās atļauju ģimenes atkalapvienošanās nolūkā var saņemt apgādnieka vai viņa vai viņas laulātā, vai personas, kurai ir piešķirts bēgļa statuss:

- a) apgādībā esoši vecāki;
- b) brālis vai māsa un augšupējie un lejupējie radnieki taisnā līnijā, ja viņi nevar nodrošināt savas vajadzības veselības stāvokļa dēļ.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 10 2015. gada 7. septembrī kompetentā Ungārijas iestāde piešķīra TB bēgļa statusu. 2016. gada 12. janvārī TB māsa Ungārijas diplomātiskajā pārstāvniecībā Teherānā (Irāna) iesniedza pieteikumu piešķirt uzturēšanās atļauju ģimenes atkalapvienošanās nolūkā ar TB un vīzas pieteikumu, lai saņemtu šo uzturēšanās atļauju.
- 11 Šis lūgums tika noraidīts ar pirmās instances iestādes lēmumu, kuru atbalstīja otrās instances iestāde, pamatojoties uz to, ka, pirmkārt, TB māsa, lai saņemtu pieprasīto uzturēšanās atļauju, bija paziņojusi kompetentajai iestādei nepatiesus datus, un, otrkārt, ņemot vērā viņas izglītību un veselības stāvokli, viņa nebija pierādījusi, ka veselības stāvokļa dēļ nespēj nodrošināt savas vajadzības, jo saskaņā ar viņas iesniegumam pievienotajiem medicīniskajiem dokumentiem viņa cieš no depresijas, kurai nepieciešama regulāra medicīniska uzraudzība.
- 12 TB par šo noraidīto lēmumu cēla prasību iesniedzējtiesā. Lai pamatotu šo prasību, viņš tostarp apgalvoja, ka 2007. gada likuma 19. panta 4. punkta b) apakšpunktā paredzētā norma, saskaņā ar kuru personas, kas atzīta par bēgli, brālis vai māsa var saņemt uzturēšanās atļauju ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, ja tie veselības stāvokļa dēļ nespēj nodrošināt savas vajadzības, neatbilst Direktīvas 2003/86 10. panta 1. un 2. punktam.
- 13 Iesniedzējtiesa, kura apšaubā šīs normas saderību ar Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punktu, norāda, ka 19. panta 4. punkta b) apakšpunktā paredzētais nosacījums neatbilst 10. panta 2. punktā paredzētajam nosacījumam, kas ļauj dalībvalstīm atļaut tādu ģimenes locekļu atkalapvienošanos, kuri nav minēti šīs direktīvas 4. pantā, piemēram, bēgļa brāļu un māsu, ar nosacījumu, ka viņi ir šī bēgļa “apgādībā”. Tādējādi 19. panta 4. punkta b) apakšpunktā paredzētais nosacījums atbilstu nosacījumam, kas paredzēts minētās direktīvas 4. panta 2. punkta b) apakšpunktā un 3. punktā attiecībā uz ģimenes atkalapvienošanos un kas attiecas nevis uz bēgļa brāļiem un māsām, bet uz apgādnieka vai viņa/viņas laulātā pilngadīgiem neprecētiem bērniem, kā arī uz apgādnieka un viņa partnera kopīgiem pieaugušiem, neprecētiem bērniem.

- 14 Līdz ar to šī tiesa jautā, pirmkārt, vai Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punkts nepieļauj, ka dalībvalsts, kas izmanto šajā normā sniegto iespēju, atļaujot ģimenes locekļu, kuri nav minēti šīs direktīvas 4. pantā, atkalapvienošanās, pakļauj šo atkalapvienošanās nosacījumiem, kas nav paredzēti šajā pirmajā normā.
- 15 Šajā ziņā minētā tiesa norāda, ka iepriekšējā spriedumā *Kúria* (Augstākā tiesa, Ungārija) uzskatīja, neiesniedzot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ka uz šo jautājumu ir jāatbild noliedzoshi un ka tādējādi ar 2007. gada likuma 19. panta 4. punkta b) apakšpunktu nav pārkāpts minētais 10. panta 2. punkts.
- 16 Tomēr iesniedzējtiesa uzskata, ka, lai arī saskaņā ar Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punktu dalībvalstis var atļaut ģimenes locekļu, uz kuriem neattiecas šīs direktīvas 4. pants, atkalapvienošanās un tādējādi atkāpties no minētajā pantā ietvertās jēdziena “ģimenes loceklis” definīcijas, tās turpretim nevar atkāpties no 10. panta 2. punktā paredzētā nosacījuma, saskaņā ar kuru minētie locekļi var atsaukties uz ģimenes atkalapvienošanās, ja viņi ir atkarīgi no bēgļa kā apgādnieka.
- 17 Otrkārt, gadījumā, ja uz šī sprieduma 14. punktā minēto jautājumu tiek sniegta apstiprinoša atbilde, iesniedzējtiesa jautā, kā interpretēt jēdzienu “[no apgādnieka] atkarīga” persona Direktīvas 2003/86 izpratnē.
- 18 Šajā ziņā šī tiesa norāda, ka tās tiesvedības valodā šīs direktīvas 10. panta 2. punkts attiecas uz ģimenes locekļiem, kuri ir bēgļa apgādībā (“*amenekült eltartottjai*”), turpretī šī norma angļu valodā attiecas uz tiem, kuriem ir atkarības attiecības no bēgļa (“*dependent on the refugee*”). Iesniedzējtiesai ir šaubas, vai šie termini ir pilnīgi sinonīmi.
- 19 Turklāt tā vēlas arī noskaidrot, vai jēdziens “[no apgādājamā] atkarīga” persona paredz visu dažādu atkarību raksturojošo elementu novērtējumu, vai arī šis jēdziens var tikt balstīts tikai uz vienu no šiem elementiem, tādu kā attiecīgā ģimenes locekļa nespēja veselības stāvokļa dēļ nodrošināt savas vajadzības, kas nozīmē, ka dalībvalsts var, pamatojoties tikai uz šo vienu elementu, uzskatīt, ka ģimenes loceklis, kurš nav izpildījis šo nosacījumu, nav atkarīgs no apgādnieka, neveicot individuālu šī ģimenes locekļa situācijas novērtējumu. Šajā ziņā minētā tiesa norāda, ka saskaņā ar *Kúria* (Augstākā tiesa) teikto, no Tiesas judikatūras izriet, ka šis jēdziens nozīmē atkarību, kas ir ne tikai materiāla, bet arī fiziska un intelektuāla, tādējādi atkarīgās personas attiecības var raksturot kā sarežģītas atkarības attiecības, kurās materiāla atkarība ir tikai viens no elementiem.
- 20 Treškārt, gadījumā, ja atbilde uz šī sprieduma 14. punktā minēto jautājumu ir noraidoša, iesniedzējtiesa jautā, vai dalībvalstīm ir tiesības noteikt jebkādu nosacījumu, tostarp Direktīvas 2003/86 4. panta 2. un 3. punktā paredzēto, un attiecīgajā gadījumā tā vēlas noskaidrot, kāds ir tvērums minētā 4. panta 3. punktā paredzētajam nosacījumam par to, ka attiecīgie ģimenes locekļi veselības stāvokļa dēļ objektīvi nespēj nodrošināt savas vajadzības.
- 21 Šādos apstākļos *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Galvaspilsētas Budapeštas Administratīvo un darba lietu tiesa, Ungārija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Direktīvas [2003/86] 10. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja saskaņā ar minēto pantu dalībvalsts atļauj ieceļot ģimenes loceklim, kas nav iekļauts [šīs direktīvas] 4. pantā noteikto personu lokā, tā var šim ģimenes loceklim piemērot tikai 10. panta 2. punktā paredzēto nosacījumu (ka viņš ir “atkarīgs no bēgļa”)?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša – vai no apgādnieka “atkarīga” ģimenes locekļa statuss (“*dependency*”), kas reglamentēts Direktīvas [2003/86] 4. panta 2. punkta a) apakšpunktā, nozīmē faktisku situāciju, kurā kumulatīvi ir jāizpilda dažādi atkarības aspekti, vai arī, lai kvalificētu minētajā statusā, pietiek konstatēt tikai kādu no šiem aspektiem, ņemot vērā konkrētās lietas īpašos

apstākļus? Vai šajā kontekstā ar [šīs direktīvas] 10. panta 2. punktā noteikto nosacījumu (“tie ir atkarīgi no bēgļa”) ir saderīga dalībvalsts tiesību norma, ar ko, izslēdzot jebkādu individualizētu vērtējumu, tiek ņemts vērā tikai viens faktiskais apstāklis (aspekts, kas norāda uz atkarību: “objektīvu iemeslu dēļ nespēj nodrošināt savas vajadzības veselības stāvokļa dēļ”) kā noteikums, lai tiktu izpildīts šis nosacījums?

- 3) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noraidoša un dalībvalstij tāpēc nav jāpiemēro tikai Direktīvas [2003/86] 10. panta 2. punktā paredzētais nosacījums (ka tie ir “atkarīgi no bēgļa”), vai tas nozīmē, ka dalībvalstij, ja vien tā to uzskata par atbilstošu, ir tiesības paredzēt jebkuru nosacījumu, tostarp [šīs direktīvas] 4. panta 2. un 3. punktā paredzētos nosacījumus attiecībā uz citiem ģimenes locekļiem, vai arī tā var piemērot tikai [minētās] direktīvas 4. panta 3. punktā minēto nosacījumu? Šajā gadījumā – kādu faktisko situāciju nozīmē [direktīvas] 4. panta 3. punktā paredzētais nosacījums “*objectively unable to provide for their own needs on account of their state of health*”? Vai tā ir jāinterpretē tādējādi, ka ģimenes loceklis nevar [nodrošināt] “savas vajadzības”, vai tādējādi, ka viņš “nespēj” rūpēties “par sevi”, vai attiecīgā gadījumā tā ir jāinterpretē citādi?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Ievada apsvērumi

- 22 Ungārijas valdība uzskata, ka prejudiciālie jautājumi nav pieņemami to hipotētiskā rakstura dēļ. Šie jautājumi esot balstīti uz kļūdainu pieņēmumu, ka Ungārija Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punktu ir transponējusi 2007. gada likuma 19. panta 4. punkta b) apakšpunktā, kaut arī šī dalībvalsts nav paziņojusi šādu informāciju Komisijai saskaņā ar šīs direktīvas 20. pantu.
- 23 Šajā ziņā ir jānorāda, ka tikai valsts tiesa, kura iztiesā prāvu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, var noteikt, ņemot vērā lietas īpatnības, cik nepieciešams ir prejudiciālais nolēmums šīs tiesas sprieduma taisīšanai un cik piemēroti ir Tiesai uzdotie jautājumi. Līdz ar to Tiesai principā ir jāsniedz nolēmums, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju (spriedums, 2018. gada 10. decembris, *Wightman* u.c., C-621/18, EU:C:2018:999, 26. punkts).
- 24 No minētā izriet, ka uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju attiecas atbilstības prezumpcija. Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesiskā regulējuma interpretācijai vai spēkā esamības izvērtējumam nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedums, 2018. gada 10. decembris, *Wightman* u.c., C-621/18, EU:C:2018:999, 27. punkts).
- 25 Šajā gadījumā ir jāuzsver, ka saskaņā ar iesniedzējtiesas apgalvoto, pieņemot 2007. gada likuma 19. panta 4. punkta b) apakšpunktu, Ungārijas likumdevējs acīmredzami vēlējās transponēt Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punktu, jo šajā pēdējā minētajā tiesību normā dalībvalstīm ir piešķirta izvēles brīvība, kas ir neatņemama ar minēto direktīvu ieviestās sistēmas sastāvdaļa (šajā ziņā pēc analogijas skat. spriedumu, 2011. gada 21. decembris, *N. S.* u.c., C-411/10 un C-493/10, EU:C:2011:865, 65.–68. punkts).
- 26 Tiesai saskaņā ar kompetences sadalījumu starp Savienības tiesām un valsts tiesām ir jāņem vērā faktiskais un tiesiskais konteksts, kādā iesniedzējtiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir uzdevusi prejudiciālos jautājumus. Līdz ar to, lai kāda būtu Ungārijas valdības paustā kritika par

iesniedzējtiesas veikto valsts tiesību interpretāciju, šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāizvērtē, ņemot vērā tādu šo tiesību interpretāciju, kādu ir sniegusi šī tiesa (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. jūnijs, *New Valmar*, C-15/15, EU:C:2016:464, 25. punkts).

- 27 Fakts, ka Ungārija saskaņā ar Direktīvas 2003/86 20. pantu nav paziņojusi Komisijai par 19. panta 4. punkta b) apakšpunktu kā šīs direktīvas 10. panta 2. punkta transponēšanas pasākumu, nav tāds, kas varētu izmanīt šo secinājumu. Ar to, ka attiecīgā dalībvalsts nav paziņojusi Komisijai par valsts pasākumu, nepietiek, lai izslēgtu to, ka ar minēto pasākumu tiek transponēta direktīvas norma.
- 28 Tādējādi iebilde par nepieņemamību ir jānoraida.
- 29 Turklāt jānorāda, ka ar otro un trešo jautājumu iesniedzējtiesa jautā Tiesai arī par Direktīvas 2003/86 4. panta 2. un 3. punkta interpretāciju.
- 30 Tomēr šie noteikumi attiecas uz situācijām, kas atšķiras no pamatlietā aplūkotojām, jo tās attiecas uz citu bēgļa ģimenes locekļu, nevis viņa māsas, atkalapvienošanos.
- 31 Ar to vien, ka Ungārijas likumdevējs, transponējot Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punktu, izmantoja terminus, kas ir analogi šīs direktīvas 4. panta 2. un 3. punktā izmantotajiem, nav pietiekami, lai pamatotu lūgumu interpretēt šīs normas. Iesniedzējtiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav norādījusi, ka Ungārijas likumdevējs, pieņemot 2007. gada likuma 19. panta 4. punkta b) apakšpunktu, bija paredzējis tieši un bez nosacījumiem atsaukties uz šādām normām (šajā ziņā skat. spriedumus, 2012. gada 18. oktobris, *Nolan*, C-583/10, EU:C:2012:638, 47. punkts, kā arī 2018. gada 7. novembris, C un A, C-257/17, EU:C:2018:876, 33. punkts).
- 32 No minētā izriet, ka Direktīvas 2003/86 4. panta 2. un 3. punkts šajā lietā nav jāinterpretē.

Par lietas būtību

- 33 Ar saviem jautājumiem, kas ir jāskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas liedz dalībvalstij atļaut bēgļa māsas atkalapvienošanos tikai tādā gadījumā, ja viņa veselības stāvokļa dēļ nespēj nodrošināt savas vajadzības.
- 34 Saskaņā ar Direktīvas 2003/86 1. pantu tās mērķis ir paredzēt nosacījumus ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai attiecībā uz trešo valstu pilsoņiem, kas likumīgi uzturas dalībvalstu teritorijā.
- 35 Šajā kontekstā minētās direktīvas 4. pantā ir uzskaitīti trešo valstu pilsoņu ģimenes locekļi, attiecībā uz kuriem dalībvalstīm atkarībā no katra konkrētā gadījuma ir vai nav jāatzīst tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos minētās direktīvas izpratnē.
- 36 Tomēr no šīs pašas direktīvas 8. apsvēruma izriet, ka ar to bēgļiem ir paredzēti labvēlīgāki nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai, jo viņu situācijai ir pievēršama īpaša uzmanība, ņemot vērā iemeslus, kuru dēļ viņi bija spiesti pamest savu valsti un kuru dēļ viņi nevar dzīvot parastu ģimenes dzīvi šajā valstī (spriedums, 2018. gada 12. aprīlis, A un S, C-550/16, EU:C:2018:248, 32. punkts).
- 37 Viens no šiem labvēlīgākajiem nosacījumiem ir paredzēts Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punktā.
- 38 Lai arī saskaņā ar šīs direktīvas 10. panta 1. punktu šīs direktīvas 4. pants ir piemērojams bēgļiem – izņemot atrunu, kas paredzēta šī 1. punkta trešajā daļā un kas neattiecas uz bēgļu bērniem –, minētās direktīvas 10. panta 2. punkts ļauj dalībvalstīm piešķirt tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos šīs direktīvas izpratnē arī tiem bēgļa ģimenes locekļiem, kas nav minēti šajā 4. pantā.

- 39 Šādos apstākļos vispirms ir jāuzsver, ka šis 10. panta 2. punkts ir fakultatīvs. Šis noteikums tādējādi ļauj katrai dalībvalstij izlemt par Direktīvas 2003/86 piemērojamības personām paplašināšanu, ko atļauj šī norma.
- 40 Turklāt, kā secinājumu 37. punktā būtībā ir norādījis ģenerālvokāts, 10. panta 2. punkts arī atstāj dalībvalstīm ievērojamu rīcības brīvību, lai starp bēgļa ģimenes locekļiem noteiktu tos, kuri nav minēti šīs direktīvas 4. pantā un kuriem šis dalībvalstis vēlas atļaut atkalapvienoties ar bēgli, kas dzīvo to teritorijā.
- 41 Otrkārt, ir jāuzsver, ka rīcības brīvība, kas dalībvalstīm pieejama šī 10. panta 2. punkta transponēšanā, tomēr ir ierobežota ar šajā normā paredzēto prasību. No minētā 10. panta 2. punkta paša formulējuma izriet, ka dalībvalstis var atļaut ģimenes atkalapvienošanos ar citiem bēgļa ģimenes locekļiem, kas nav noteikti Direktīvas 2003/86 4. pantā, ja viņi ir atkarīgi no bēgļa.
- 42 Tādējādi, pirmkārt, cenšoties neatņemt šim nosacījumam jebkādu lietderīgo iedarbību, Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas liedz dalībvalstij atļaut atkalapvienošanos ar šīs direktīvas 4. pantā neminētu bēgļa ģimenes locekli, ja viņš nav atkarīgs no bēgļa. Valsts tiesiskais regulējums, kas neatbilst šim nosacījumam, būtu pretrunā Direktīvas 2003/86 mērķiem, jo tas ļautu piešķirt šajā direktīvā noteikto statusu personām, kuras neatbilst šī statusa piešķiršanas kritērijiem (pēc analogijas skat. spriedumus, 2018. gada 27. jūnijs, *Diallo*, C-246/17, EU:C:2018:499, 55. punkts, un 2019. gada 23. maijs, *Bilali*, C-720/17, EU:C:2019:448, 44. punkts).
- 43 Tomēr šis secinājums neierobežo dalībvalstīm minētās direktīvas 3. panta 5. punktā atzīto iespēju piešķirt, pamatojoties tikai uz saviem valsts tiesību aktiem, ieceļošanas un uzturēšanās tiesības ar labvēlīgākiem nosacījumiem.
- 44 Otrkārt, attiecībā uz nozīmi, kāda ir jāpiešķir nosacījumam par to, ka personai ir jābūt “atkarīgai” no bēgļa kā apgādnieka, ir jāatgādina, ka gan no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas, gan no vienlīdzības principa prasībām izriet, ka Savienības tiesību norma, kurā tās satur un piemērošanas jomas noskaidrošanai nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, parasti visā Savienībā ir interpretējama autonomi un vienveidīgi (spriedums, 2019. gada 29. jūlijs, *Spiegel Online*, C-516/17, EU:C:2019:625, 62. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 45 Tā kā Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punktā nav atsauces uz dalībvalstu tiesību aktiem, kas attiecas uz minēto nosacījumu, šis nosacījums ir jāinterpretē autonomi un vienveidīgi.
- 46 Šajā ziņā jānorāda, ka Tiesa jau ir interpretējusi nosacījumu, saskaņā ar kuru ģimenes loceklim ir jābūt atkarīgam no apgādnieka saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.).
- 47 Saskaņā ar šo judikatūru tāda ģimenes locekļa statuss, kas ir “atkarīgs” no Savienības pilsoņa, kurš ir ieguvis uzturēšanās tiesības, prasa noteikt faktiski atkarību. Šī atkarība izriet no faktiskās situācijas, ko raksturo fakts, ka uzturēšanās tiesību turētājs nodrošina materiāla atbalsta sniegšanu ģimenes loceklim (spriedumi, 2004. gada 19. oktobris, *Zhu un Chen*, C-200/02, EU:C:2004:639, 43. punkts; 2012. gada 8. novembris, *Iida*, C-40/11, EU:C:2012:691, 55. punkts; 2014. gada 16. janvāris, *Reyes*, C-423/12, EU:C:2014:16, 20. un 21. punkts, kā arī 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 50. punkts).

- 48 Visbeidzot, lai noteiktu šādas atkarības esamību, uzņēmējai dalībvalstij vajadzētu izvērtēt, vai, ņemot vērā ekonomiskos un sociālos apstākļus, ģimenes loceklis nespēj nodrošināt savas pamatvajadzības. Materiālās palīdzības nepieciešamībai ir jābūt pastāvējušai ģimenes locekļa izcelsmes valstī vai valstī, no kuras viņš/viņa ir nācis, iesniedzot pieteikumu par pievienošanos Savienības pilsonim (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2007. gada 9. janvāris, *Jia*, C-1/05, EU:C:2007:1, 37. punkts, kā arī 2014. gada 16. janvāris, *Reyes*, C-423/12, EU:C:2014:16, 22. un 30. punkts).
- 49 Minētā judikatūra ir jāņem vērā, lai interpretētu ģimenes locekļa, kas ir “atkarīgs” no apgādājamā, jēdzienu Direktīvas 2003/86 izpratnē. Direktīvām 2004/38 un 2003/86 ir līdzīgi mērķi, proti, uzņēmējā dalībvalstī nodrošināt vai veicināt citu dalībvalstu vai trešo valstu pilsoņu, kas likumīgi uzturas uzņēmējā dalībvalstī, ģimenes atkalapvienošanos.
- 50 Tomēr ir jāņem vērā arī tas – kā tas ir atgādināts Direktīvas 2003/86 8. apsvērumā un kā tas izriet jau no šī sprieduma 35. punkta –, ka bēgļu situācijai ir jāvelta īpaša uzmanība, jo viņi ir bijuši spiesti bēgt no savas valsts un nevar tur dzīvot parastu ģimenes dzīvi, viņi no savas ģimenes var būt bijuši šķirti ilgu laiku, pirms viņiem ticis piešķirts bēgļa statuss, un bēgļiem vai viņu ģimenes locekļiem bieži nav iespējams vai ir bīstami iesniegt oficiālus dokumentus vai sazināties ar izcelsmes valsts varas iestādēm (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2018. gada 7. novembris, K un B, C-380/17, EU:C:2018:877, 53. punkts, kā arī 2019. gada 13. marts, E., C-635/17, EU:C:2019:192, 66. punkts).
- 51 Šajā ziņā prasības – ka brīdī, kad tiek iesniegts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos, bēglim faktiski ir jānodrošina ģimenes locekļa materiālais atbalsts izcelsmes valstī vai valstī, no kuras ģimenes loceklis nāk, – rezultātā bēgļa ģimenes locekļi, kuri patiešām ir no viņa atkarīgi, var tikt izslēgti no Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punkta piemērošanas jomas tikai tāpēc, ka bēglis nevar vai vairs nevar nodrošināt viņiem nepieciešamo materiālo atbalstu, kas vajadzīgs viņu pamatvajadzību apmierināšanai viņu izcelsmes valstī vai valstī, no kuras viņi nāk. Tomēr nevar izslēgt, ka bēglis nespēj vai vairs nespēj nodrošināt šādu atbalstu tādu apstākļu dēļ, kas nav atkarīgi no viņa gribas, piemēram, fiziska nespēja nodrošināt nepieciešamos resursus vai bailes apdraudēt savu ģimenes locekļu drošību, sazinoties ar viņiem.
- 52 Tādējādi bēgļa ģimenes loceklis ir jāuzskata par tādu, kas ir no bēgļa atkarīgs Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punkta izpratnē, ja runa ir par faktisku atkarību tādā nozīmē, ka, pirmkārt, ņemot vērā ekonomiskos un sociālos apstākļus, šis ģimenes loceklis nevar apmierināt savas pamatvajadzības izcelsmes valstī vai valstī, no kuras viņš nāk, brīdī, kad viņš lūdz pievienoties bēglim, un ka, otrkārt, ir pierādīts, ka viņa materiālo atbalstu faktiski nodrošina bēglis, vai ka, ņemot vērā visus atbilstošos apstākļus, piemēram, attiecīgā ģimenes locekļa un bēgļa attiecību pakāpi, ģimenes locekļa citu ģimenes saišu raksturu un stabilitāti, kā arī citu radnieku vecumu un finansiālo stāvokli, bēglis šķiet tāds ģimenes loceklis, kurš vislabāk var nodrošināt prasīto materiālo atbalstu.
- 53 Šādu interpretāciju apstiprina Direktīvas 2003/86 17. pants, kurā ir noteikts pienākums veikt individuālu pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos izvērtēšanu, kuras ietvaros, kā tas izriet no šīs direktīvas 8. apsvēruma, tostarp ir jāņem vērā ar apgādnieka bēgļa statusu saistītās īpatnības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. novembris, K un B, C-380/17, EU:C:2018:877, 53. punkts).
- 54 Treškārt, no iepriekš minētā izriet, kā uzsver iesniedzējtiesa, ka dažās minētā 10. panta 2. punkta valodu versijās ir runāts par ģimenes locekļa atkarību no bēgļa, savukārt citas šīs normas valodu versijas attiecas uz ģimenes locekļa, kas ir atkarīgs no minētā bēgļa, statusu; šī atšķirība neietekmē 10. panta 2. punktā paredzētā nosacījuma interpretāciju.
- 55 Treškārt, jāatzīmē, ka dalībvalstis, izmantojot Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punktā paredzēto iespēju, var noteikt papildu prasības attiecībā uz šajā normā paredzētās atkarības raksturu, tostarp nosakot, ka Direktīvā 2003/86 paredzēto tiesību atzīšana ir atkarīga no nosacījuma, ka bēgļa attiecīgie ģimenes locekļi zināmu iemeslu dēļ ir atkarīgi no šī bēgļa.

- 56 Nosacījums par atkarības attiecībām starp bēgli un viņa ģimenes locekli ir jāinterpretē tādējādi, ka tā mērķis ir izslēgt no Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punktā paredzētās iespējas izmantošanas bēgļa ģimenes locekļus, kas nav minēti šīs direktīvas 4. pantā un kas nav atkarīgi no bēgļa, neuzliekot dalībvalstij, kura nolemj ieviest šādu iespēju, pienākumu automātiski atzīt visiem vai daļai no bēgļa ģimenes locekļiem, kas nav minētās direktīvas 4. pantā paredzētie, tiesības uz atkalapvienošanos, tiklīdz viņi ir atkarīgi no bēgļa.
- 57 Šajā ziņā jāuzsver, pirmkārt, ka atšķirības, kuras var rasties sakarā ar to, ka katra dalībvalsts tādējādi var brīvi noteikt atkarības attiecību raksturu, kas saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu bēgļa ģimenes locekļiem, kuri nav minēti Direktīvas 2003/86 4. pantā, ļauj izmantot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos minētās direktīvas izpratnē, ir pilnībā saderīgas ar minētās direktīvas 10. panta 2. punkta raksturu un mērķi. No šī sprieduma 38.–40. punkta izriet, ka Savienības likumdevējs 10. panta 2. punktu ir formulējis kā fakultatīvu normu un ka dalībvalstīm, to īstenojot, ir rīcības brīvība. Tādējādi atšķirības valstu tiesiskajos regulējumos, kas pieņemti, lai īstenotu šādu iespēju, ir likumdevēja izvēles dabīgas sekas (pēc analogijas skat. spriedumu, 2018. gada 12. aprīlis, A un S, C-550/16, EU:C:2018:248, 47. punkts).
- 58 Otrkārt, dalībvalstīm šādi atzītā iespēja noteikt papildu prasības pati par sevi neapdraud vispārējos mērķus, kas izvirzīti ar Direktīvu 2003/86 un izklāstīti tās 4. un 8. apsvērumā. Šie vispārējie mērķi ir atvieglot attiecīgo trešo valstu valstspiederīgo integrāciju, ļaujot viņiem dzīvot normālu ģimenes dzīvi, un radīt labvēlīgākus apstākļus bēgļiem, lai viņi varētu izmantot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, ņemot vērā viņu īpašo situāciju. Kā norādīts iepriekš šī sprieduma 36. un 37. punktā, dalībvalsts jau veicina šo mērķu sasniegšanu, kad tā izmanto minētās direktīvas 10. panta 2. punktā paredzēto iespēju un ļauj bēgļa ģimenes locekļiem, kas nav 4. pantā minētie, īstenot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, pat ja dalībvalsts šai atkalapvienošanai paredz stingrākus nosacījumus nekā tie, kas minēti 10. panta 2. punktā.
- 59 Turpretī aizliegums dalībvalstij noteikt šādas papildu prasības būtu pretrunā minētā 10. panta 2. punkta loģikai, kas, kā izklāstīts iepriekš šī sprieduma 38. un 39. punktā, ļauj dalībvalstīm gan izlemt neatzīt nevienam no bēgļa ģimenes locekļiem, kuri minēti šajā normā, tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, gan brīvi noteikt, kuriem no šiem ģimenes locekļiem var būt šādas tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos.
- 60 Turklāt šāds aizliegums varētu būt pretrunā iepriekš šī sprieduma 58. punktā atgādinātajiem mērķiem, mudinot dalībvalstis atturēties no Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punktā paredzētās izvēles īstenošanas.
- 61 Tomēr ir arī jānorāda, ceturtkārt, ka dalībvalstis, izmantojot tām Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punktā piešķirto iespēju, īsteno Savienības tiesības.
- 62 Tādējādi rīcības brīvību, kas minētajā 10. panta 2. punktā ir atzīta dalībvalstīm, tās visupirms nedrīkst izmantot tā, ka tas varētu apdraudēt Direktīvas 2003/86 mērķi un lietderīgo iedarbību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 13. marts, E., C-635/17, EU:C:2019:192, 53. punkts).
- 63 Šajā ziņā, kā tika norādīts šī sprieduma 36., 50. un 53. punktā, pirmkārt, ieviešot Direktīvu 2003/86, bēgļu stāvoklim ir jāpievērš īpaša uzmanība, un, otrkārt, minētās direktīvas 17. pantā ir noteikta prasība pieteikumus par ģimenes atkalapvienošanos izvērtēt individuāli.
- 64 Turpinājumā – Direktīvai 2003/86, kā to turklāt apstiprina tās 2. apsvēruma, ir jāatbilst Eiropas Savienības Pamattiesību hartai (turpmāk tekstā – “Harta”).
- 65 Jāatzīst, ka Hartas noteikumus nevar interpretēt kā tādas, kas atņem dalībvalstīm rīcības brīvību, kad tās nolemj īstenot Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punktu un izvērtēt saskaņā ar šo noteikumu iesniegtos pieteikumus par ģimenes atkalapvienošanos. Tomēr šajā izvērtēšanā direktīvas normas ir

jāinterpretē un jāpiemēro, *inter alia* ņemot vērā Hartas 7. pantu, kurā tostarp ir noteiktas tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 21. aprīlis, *Khachab*, C-558/14, EU:C:2016:285, 28. punkts).

- 66 Visbeidzot, atbilstoši samērīguma principam, kas ir viens no Savienības tiesību vispārējiem principiem, pasākumiem, kuri ieviesti ar valsts tiesisko regulējumu, ar ko ir transponēts Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punkts, ir jābūt piemērotiem, lai sasniegtu šā tiesiskā regulējuma mērķus, un tie nedrīkst pārsniegt to sasniegšanai vajadzīgo (spriedums, 2016. gada 21. aprīlis, *Khachab*, C-558/14, EU:C:2016:285, 42. punkts).
- 67 Tādējādi valsts tiesiskajā regulējumā, kas ir pieņemts, lai īstenotu minētajā 10. panta 2. punktā paredzēto iespēju, ir jābūt ievērotām gan Hartā garantētajām pamattiesībām, gan samērīguma principam, un tas nedrīkst kavēt pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos individuālu izvērtēšanu, turklāt šī izvērtēšana ir jāveic, ņemot vērā bēgļu īpašo situāciju.
- 68 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, ir jāizvērtē, vai Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punkts nepieļauj, ka dalībvalsts piešķir bēgļa mātai tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos tikai tad, ja šī māsa veselības stāvokļa dēļ nespēj nodrošināt savas vajadzības.
- 69 Šajā ziņā ir jānorāda, pirmkārt, ka bēgļa māsa nepieder pie tiem apgādnieka ģimenes locekļiem, kas minēti Direktīvas 2003/86 4. pantā. Tāpēc dalībvalstij ir atļauts piešķirt šādam bēgļa ģimenes loceklim tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos saskaņā ar tās pašas direktīvas 10. panta 2. punktu.
- 70 Otrkārt, no šī sprieduma 54.–59. punkta izriet, ka minētā 10. panta 2. punkts principā neliedz dalībvalstīm paredzēt papildu nosacījumu, ar kuru tiek prasīts, ka atkarības attiecības starp bēgli un viņa ģimenes locekli ir jānosaka, ņemot vērā šī ģimenes locekļa veselības stāvokli.
- 71 Turklāt jākonstatē, ka precīzākas saskaņošanas kontekstā Savienības likumdevējs Direktīvas 2003/86 4. panta 2. punkta b) apakšpunktā un 3. punktā ir skaidri atļāvis dalībvalstīm paredzēt līdzīgu nosacījumu attiecībā uz noteiktu trešās valsts pilsoņu ģimenes locekļu ģimenes atkalapvienošanās tiesībām.
- 72 Ņemot vērā iepriekš minēto, arī no šī sprieduma 42. punkta izriet, ka, lai saglabātu Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punkta lietderīgo iedarbību, dalībvalsts nevar atļaut bēgļa mātai izmantot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos saskaņā ar Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punktu, ja šī māsa nav atkarīga no bēgļa, kas nozīmētu – kā tas tika parādīts šī sprieduma 52. punktā – ne tikai to, ka bēgļa māsa nespēj nodrošināt savas pamatvajadzības, bet arī to, ka ir pierādīts, ka bēglis viņai sniedz materiālu atbalstu, vai ka, ņemot vērā visus attiecīgos apstākļus, bēglis šķiet tāds ģimenes loceklis, kurš vislabāk var nodrošināt prasīto materiālo atbalstu.
- 73 Turklāt arī no šī sprieduma 53. un 63. punkta izriet, ka kompetentajām valsts iestādēm ir jāveic individuāls novērtējums par to, vai ir izpildīts nosacījums, saskaņā ar kuru bēgļa mātai ir jābūt atkarīgai no šī bēgļa viņas veselības stāvokļa dēļ.
- 74 No minētā tostarp izriet, ka šādu pieteikumu nedrīkst noraidīt tikai tāpēc vien, ka bēgļa māsas slimība automātiski tiek uzskatīta par tādu, kas nerada šādas atkarības attiecības.
- 75 Konkrētāk, pieteikuma individuālā izvērtēšanā ir līdzsvarotā un saprātīgā veidā jāņem vērā visi faktori, kas attiecas uz bēgļa māsas personīgo stāvokli, piemēram, viņas vecums, izglītības līmenis, profesionālais un finansiālais stāvoklis un veselība. Turklāt valstu iestādēm ir jāņem vērā arī tas, ka indivīdu vajadzības var būt ļoti dažādas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 4. marts, *Chakroun*, C-578/08, EU:C:2010:117, 48. punkts), kā arī jāņem vērā bēgļu īpašā situācija, tostarp tas, ka viņiem var būt īpašas grūtības iegūt pierādījumus no savas izcelsmes valsts.

- 76 Iesniedzējtiesai valsts tiesības, it īpaši 2007. gada likuma 19. panta 4. punkta b) apakšpunkts, ir jāinterpretē, cik vien iespējams ņemot vērā šīs prasības.
- 77 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2003/86 10. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz dalībvalstij atļaut bēgļa māsas atkalapvienošanos tikai tādā gadījumā, ja viņa veselības stāvokļa dēļ nespēj nodrošināt savas vajadzības, ar nosacījumu, ka:
- no vienas puses, šo nespēju novērtē, ņemot vērā bēgļu īpašo situāciju un individuālo pārbaudi, kurā ņemti vērā visi attiecīgie elementi, un
  - no otras puses, arī ņemot vērā bēgļu īpašo situāciju un pēc individuālas izvērtēšanas, kurā ņemti vērā visi attiecīgie elementi, var noteikt, ka materiālo atbalstu attiecīgajai personai faktiski nodrošina bēglis vai ka bēglis šķiet tāds ģimenes loceklis, kurš vislabāk var nodrošināt prasīto materiālo atbalstu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 78 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos 10. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neliedz dalībvalstij atļaut bēgļa māsas atkalapvienošanos tikai tādā gadījumā, ja viņa veselības stāvokļa dēļ nespēj nodrošināt savas vajadzības, ar nosacījumu, ka:

- **no vienas puses, šo nespēju novērtē, ņemot vērā bēgļu īpašo situāciju un individuālo pārbaudi, kurā ņemti vērā visi attiecīgie elementi, un**
- **no otras puses, arī ņemot vērā bēgļu īpašo situāciju un pēc individuālas izvērtēšanas, kurā ņemti vērā visi attiecīgie elementi, var noteikt, ka materiālo atbalstu attiecīgajai personai faktiski nodrošina bēglis vai ka bēglis šķiet tāds ģimenes loceklis, kurš vislabāk var nodrošināt prasīto materiālo atbalstu.**

[Paraksti]